

SYSTEM KOŚNO-PASTWISKOWY I MOŻLIWOŚCI JEGO ZASTOSOWANIA W REJONIE GÓRSKIM

JAN KIEŁPIŃSKI

Katedra Uprawy Łąk i Pastwisk WSR, Kraków

W świetle ostatnich osiągnięć agrotechniki łąkarskiej wydaje się rzeczą bezsporną, że zagospodarowanie użytków zielonych w rejonie górskim należy oprzeć na systemie kośno-pastwiskowym, który polega na przemiennym użytkowaniu naturalnej roślinności przy zastosowaniu nowoczesnych form sprzętu i wypasu oraz obfitego nawożenia.

W następstwie użytkowania przemiennego powstaje nowy typ intensywnie zagospodarowanych użytków, które nie są ani łąkami ani też pastwiskami w dawnym tego słowa znaczeniu. Zewnętrznym wyrazem tych przemian jest odmienny skład botaniczny nowopowstałych użytków, większa ilość i lepsza jakość masy roślinnej oraz odmienna postać rizosfery. Nie tracąc na masie warstwa korzeniowa ulega rozluźnieniu i pogłębieniu. Stąd znaczenie przeciwerozyjne użytków kośno-pastwiskowych na stokach górskich.

W intensyfikacji uprawy dużą rolę odgrywa nawożenie mineralne. Chodzi tutaj o takie momenty jak zwiększenie tempa przyrostu roślinności, przedłużenie wegetacji, skrócenie okresów spoczynku roślinności pastwiskowej, zaoszczędzenie wody produkcyjnej i przyspieszenie mineralizacji nawozów organicznych.

Na terenach pochyłych nie zachodzi obawa wypłukania nawozów mineralnych w stopniu zagrażającym ich opłacalności. Tak samo koszty transportu nie mają takiego wpływu jaki im dawniej przypisywano.

Z nawozów organicznych obornik posiada w naszej gospodarce górskiej większe znaczenie niż gnojowica. Przyczyną tego jest brak dostatecznej ilości wody na stokach do produkcji gnojowicy rozcieńczonej (1 : 5, 1 : 10). Nawożenie zaś gnojowicą gęstą (1 : 1, 1 : 3) nie jest możliwe ze względu na powolną mineralizację tego nawozu w naszych warunkach klimatyczny.¹⁾

Na produktywność użytków zielonych duży wpływ ma wystawa (ryzyko uprawy na stokach południowych) oraz grubość pokrywy glebowej ze względu na retencję.

¹⁾ Doświadczenie z gnojownicą opracowane po wygłoszeniu powyższego referatu wykazały, że dodatek nawozów mineralnych od gnojownicy gęstej (1 : 1) przyspiesza jej mineralizację i tym samym umożliwia lepsze wykorzystanie tego nawozu.

Układ warunków klimatycznych w rejonie górskim i podgórskim odpowiada na ogół tym wymaganiom jakie stawia agrotechnika użytków kośno-pastwiskowych.

W celu prześledzenia wszystkich momentów mogących mieć znaczenie w adaptacji omawianego systemu założono na stacji doświadczalnej IMUZ w Jaworkach k/Szczawnicy niewielkie samodzielne gospodarstwo kośno-pastwiskowe. Powierzchnia płatu wynosiła 3 ha. Roślinność pierwotna miała charakter poodłogowy i była zbliżona pod względem fitosocjologicznym do górskiego zespołu życicy trwałej i grzebienicy pospolitej. Wystawa północna, nachylenie 15—20°, wys. 850 m n. p. m.

Pastwisko podzielono za pomocą płotów żerdziowych na 6 kwater o jednakowej powierzchni. Wewnątrz kwater znajdowały się przenośne ogrodzenia elektryczne. Zastosowano godzinowy wypas dawkowany. Badania i obserwacje prowadzone były przez W. Karkoszkę adiunkta Pracowni Gospodarki Górskiej IMUZ. Dotychczas otrzymane wyniki przedstawia następująca tabela:

	Rok użytkowania		
	1961	1962	1963
Ilość dni wypasu	128	92	133
Średni okres spoczynkowy (w dniach)	27	32	36
Siła obsady (w kg/ha)	1099	1348	1462
Średnia gęstość obsady (w kg/ha)	402	468	606
Na 1 szt. dor. przypada dziennie m ²	124	144	98
Zbiór siana (w q/ha) z uż. kośno-pastw.	34,6	20,0	24,8
Ogólny plon białka (w kg z ha)	1078	678	1131
Przyrost żywej wagi (w kg/ha)	425	336	524
Ogólny plon z ha w jedn. owsianych	5017	3610	5410

Na uwagę zasługuje stały wzrost siły i gęstości obsady mimo, że warunki klimatyczne w latach 1962—63 daleko odbiegały od przeciętnej dla opadów i temperatur, jakie panują w tym rejonie. W ostatnim roku udało się uzyskać 5410 jedn. owsianych z hektara a więc plon dotychczas nie spotykany w naszej gospodarce pastwiskowej na tej wysokości.

Drugie gospodarstwo tego typu założono w Hoczwi (pow. Lesko) na wys. około 400 m n. p. m. Świeżo założone pastwisko pozostawiało wiele do życzenia. Tym niemniej po dwóch latach gospodarki (1962—63) uzyskano blisko 4000 jedn. owsianych z hektara.

Przytoczone przykłady wskazują na to, że użytki zielone w górach przedstawiają ogromny, dotychczas jeszcze nie wykorzystany całkowicie potencjał gospodarczy. Należy je zagospodarować przy zastosowaniu systemu kośno-pastwiskowego.